

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1968/21

Karar Sayısı:1968/18

Karar günü:6/6/1968

Resmi Gazete tarih/sayı:14.5.1969/13198

İtiraz yoluna başvuran : Balya Sulh Hukuk Hâkimliği

İtirazın konusu : 6831 sayılı Orman Kanununun 17. maddesinin ikinci fıkrasındaki (Buralara doğrudan doğruya Orman idaresince el konulur) hükmünün Anayasa'nın 16. ve 114. maddelerine aykırı bulunduğu kanısı iie ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 151. maddesine dayanılarak Mahkememize baş vurulmuştur.

I. OLAY :

Devlet Orman İşletmesi Balıkesir Müdürlüğüne izafetle Balya Orman Bölge Şefliğince, Baltalık Devlet Ormanının Gökbayır mevkiinde tarlalarla çevrilmiş 28 dönümlük yere yapılan müdahalenin Önlenmesi istemiyle 8/5/1961 gününde açılan ve Balya Sulh Hukuk Mahkemesinin 1961/58 sayısını alan dâvanın 16/4/1968 günlü 60. duruşmasında mahkeme, bu dâvada 6831 sayılı Orman Kanununun 17. maddesinin uygulanması gerektiği görüşüne vararak 17. maddenin ikinci fıkrasındaki (Buralara doğrudan doğruya Orman idaresince el konulur) hükmünü Anayasa'nın 16. ve 114. maddelerine aykırı görmüş ve dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesini, Anayasa Mahkemesince bu konuda verilecek karara kadar dâvanın geri bırakılmasını karar altına almıştır.

III. Orman Kanununun 17. maddesi:

31/8/1956 günlü ve 6831 sayılı Orman Kanununun 17. maddesi şöyledir;

(Madde 17- Devlet Ormanları içinde bu ormanların korunması, istihsal ve imarı ile alâkalı olarak yapılacak her nevi bina ve tesisler müstesna olmak üzere; her çeşit bina ve ağıl inşası ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılması ve tarla açılması, işlenmesi, ekilmesi ve orman içinde yerleştirilmesi yasaktır.

Devlet ormanlarının herhangi bir suretle yanmasından veya açıklıklarından faydalanılarak işgal, açma veya herhangi şekilde olursa olsun kesme, sökme, budama veya boğma yollarıyla elde edilecek yerlerle buralarda yapılacak her türlü yapı ve tesisler, şahıslar adına tapuya tescil olunamaz. Buralara doğrudan doğruya Orman İdaresince el konulur. Yanan yerlerde husule gelen enkaz hiçbir suretle eşhasa satılamaz. Bunlar resmî daire ve müesseseler ihtiyacına tahsis olunur.

Ormanlarda umumî sıhhat ve emniyet ve menfaat icabı veya estetik ve turistik bakımdan yapılacak her nevi bina ve tesisat ile orman hasılatı işleyeceklerin ve kullanacakların yapacakları bina ve her nevi tesisat için Ziraat Vekâletinden izin alınır.)

IV. Mahkemenin dayandığı Anayasa hükümleri:

Mahkemenin gerekçesine dayanak yaptığı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 16. ve 114. maddeleri şöyledir.

(Madde 16- Konuta dokunulamaz.

Esas Sayısı:1968/21
Karar Sayısı:1968/18

Kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; millî güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan hallerde de, kanunla yetkili kılınan merciin emri bulunmadıkça, konuta girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz.)

(Madde 114- İdarenin hiç bir eylem ve işlemi, hiçbir halde, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz.

İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak dâvalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.)

V- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi gereğince 6/6/1968 gününde yapılan ilk incelemede Balya Sulh Hukuk Mahkemesinin 22/4/1962 günlü ve 44 sayılı Kanununun 27. maddesine aykırı olarak, konu ile ilgili örneklet¹ yerine dâva dosyasını olduğu gibi gönderdiği anlaşılmışsa da önce yetki sorununun çözümlenmesi gerekmiş ve varılan sonuca göre de bu eksikliğin tamamlattırılmasına yer görülmemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sınının 151. maddesi, bir dâvaya bakmakta olan mahkemeye ancak o dâvada uygulanacak kanun hükümlerinin İptali İçin Anayasa Mahkemesine başvurma yetkisini tanımıştır. Aynı hüküm, 44 sayılı Kanununun 27. maddesinde de vardır.

İtiraz yoluna başvuran mahkemenin elindeki iş, Orman İdaresince genel hükümlere göre açılmış bir müdahalenin önlenmesi davasıdır. Mahkeme, anlaşmazlığı çözümlenebilmek için, dâva konusu yerin Devlet ormanına mı yoksa kişilere mi ait olduğunu araştırıp ortaya koymak durumundadır. 6831 sayılı Orman Kanununun 17. maddesinin İkinci fıkrasındaki (Buralara doğrudan doğruya Orman İdaresince el konulur) hükmünün konu ile ilgisi ve dâvada uygulama yeri yoktur.

Kanun, bir idarî tedbir yetkisi olan bu hüküm gereğinin yerine getirilmesini, Orman İdaresinin açacağı mülkiyet dâvaları için bir ön şart olarak zorunlu kılmış değildir. İdare, bu yetkiyi kullanıp kullanmama bakımından kendi takdirine ve görüşüne göre davranmakta serbesttir. Yetkinin kullanılmaması idarenin aleyhine ve zararına ise bununla ilgilenecek merci, elbette ki, mülkiyet anlaşmazlığına bakan mahkeme olmayacaktır. Olayda Orman İdaresi el koyma yetkisini hiç kullanmamış bulunduğundan hükmün o yönden de dâvada söz konusu edilebilmesi ve uygulama yeri bulması düşünülemez.

Şu duruma göre mahkemenin 6831 sayılı Kanununun 17. maddesinin ikinci fıkrasındaki (Buralara doğrudan doğruya Orman İdaresince el konulur) hükmünü, Anayasa'nın 151. ve 44 sayılı Kanununun 27. maddeleri uyarınca Anayasa Mahkemesine getirmeye yetkisi yoktur : İtirazın bu yönden reddi gerekir.

Üyelerden Salim Başol, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu, Halit ZARBUN ve Ziya Önel itirazın reddi gerektiği görüşüne katılmamışlardır.

VI- SONUÇ:

Yukarıda açıklanan nedenler karşısında Balya Sulh Hukuk Hâkimliğinin itirazının yetki yönünden reddine üyelerden Salim Başol, Fazlı Öztan, Celâlettin Kuralmen, Hakkı Ketenoğlu, Halit ZARBUN ve Ziya Önel'in karşı oylarıyla ve oyçokluğu ile 6/6/1968 gününde karar verildi.

Başkan
İbrahim Senil

Başkanvekili
Lütfi Ömerbaş

Üye
İhsan Keçecioglu

Üye
Salim Başol

Üye
Feyzullah Uslu

Üye
A. Şeref Hocaoglu

Üye
Fazlı Öztan

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoglu

Üye
Sait Koçak

Üye
Avni Givda

Üye
Recai Seçkin

Üye
Halit Zarbun

Üye
Ziya Önel

Üye
Muhittin Gürün

KARŞI OY AÇIKLAMASI

Dâva, Baltalık Devlet Ormanının belli bir bölümüne yapılan müdahalenin önlenmesi isteğiyle Orman idaresi tarafından açılmıştır.

6831 sayılı Orman Kanununun 17/2. maddesinde (Buralara doğrudan doğruya Orman İdaresince elkonulur) denilmektedir.

Mahkeme; ya dâvayı kabul edecek, tecavüzün önlenmesi kararı verecektir; veya bir hükme ihtiyaç yoktur, Orman İdaresi doğrudan doğruya elkoyabilir, diyecek ve dâvayı reddedecektir.

Her iki halde de itiraz konusu 17/2. maddeye dayanacaktır. Bu iki ihtimalin dışında, bu maddeye dayanılmadan karar verilecek üçüncü bir ihtimal yoktur. Şu halde, itiraz konusu madde, mahkemenin dâvada uygulayacağı bir hükümdür.

Yukarıda yazılı nedenlere göre çoğunluk kararına karşıyız.

Üye
Salim Başol

Üye
Hakkı Ketenoğlu

MUHALEFET DÜŞÜNCE

Mahkeme, Devlet Ormanına yapılan müdahaleden dolayı. Orman İdaresinin açtığı dâvada 6831 sayılı Kanununun 17. maddesinin uygulanacağını kabul ettiğini karar yerinde açıklamıştır. Ancak ikinci fıkradaki "Buralara doğrudan doğruya Orman İdaresince el konulur- hükmüyle işin adli yargı dışına çıkarıldığını, bu tasarrufların Anayasa'nın 114. maddesi çevresinde denetime tâbi tutulması gerektiğini belirtmekte ve ayrıca dâvayı görevi içinde görerek müdahaleyi önleme kararı verdiği takdirde bu kararın ormanın bu kısmında yerleşmiş olanların konut dokunulmazlığını ortadan kaldıracığını dolayısıyla da 6831 sayılı Kanununun 17. maddesinin Anayasa'nın 16. maddesine aykırı düştüğünü ileri sürmüş bulunmaktadır. Hâkimin, olayın adli yargı dışında kaldığı yolundaki itirazı yerinde değilse de, mahkeme bu dâvada uygulanmasını gerekli bulduğu 6831 sayılı Kanununun 17. maddesinin ihtiva ettiği hükümlere dayanarak müdahalenin önlenmesi kararı verdiği takdirde, bu topraklar üstünde kurulmuş konutların dokunulmazlığının da ihlâl edileceği, bu itibarla 6831 sayılı Kanununun 17. maddesinin Anayasa'nın 16. maddesine aykırı hükümler taşıdığı görüşündedir.

İtirazın bu yönünün mahkemenin uygulayacağı Orman Kanununun 17. maddesini ilgilendirdiğinde şüphe yoktur. Esasa girmeden bu iddianın mücerret yetki nedeniyle reddi mümkün değildir. Bu bakımdan çoğunluğun düşüncesine katılmıyorum.

Üye
Fazlı Öztan

MUHALEFET ŞERHİ

İtirazda bulunan mahkeme, bakmakta olduğu dâvada konu ile ilgili bulduğu 6831 sayılı Orman Kanununun 17. maddesini uygulama durumunda kalacağı görüşüne ve bu maddenin bir fıkrasının da Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varmıştır. Sözü geçen 17 nci maddenin dâvada uygulanmasının yerinde olup olmadığını takdir ve tayin etmek, sonunda Yargıtaya ait bir husustur. Bu itibarla mahkemenin uygulama bakımından görüşü esas tutularak itiraz konusu hükmün Anayasa'ya aykırı olup olmadığının incelenmesi gerektiği düşüncesindeyim. Mahkemenin itirazının yetki yönünden reddine bu sebeple muhalifiz.

Üye
Celalettin Kuralmen

Üye
Halit ZARBUN

Esas Sayısı:1968/21
Karar Sayısı:1968/18

KARŞI OY YAZISI

Anayasamızın, hukuk düzenimizde yer alan kanunları iptal ve tasfiyesini öngördüğünde hiçbir kuşkuya yer yoktur. Ancak gelişi güzel isteklerle Anayasa Mahkemesinin çalışamaz duruma düşmemesi amacıyla, belli kuruluşlara, belli koşullar altında başvurma yetkisi tanınmıştır. O halde yetki yönü, bu ilke ve amaç gözönünde tutularak çözümlenmek icabeder.

İptal isteyen mahkeme, görmekte olduğu dâvada, iptalini istediği kanun hükmünü uygulayacağını gerekçeli kararında açıkça belirtmiştir: Gerçekten de, iptale konu hüküm, dâvaya yabancı nitelikte değildir. Bu durumda mahkememizin, bu dâvaya bu kanun hükmü uygulanmaz demesine yetkili olduğu düşünülemez. Böyle bir yetkinin kabulü, mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi ile bağdaştırılamaz. Bu nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye
Ziya Önel